MUHANDISLIK & IQTISODIYOT

№2

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik, fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026
fevral

Milliy nashrlar

OAK: https://oak.uz/pages/4802

05.00.00 - Texnika fanlari
08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

ISSN: 3060-463X

Elektron nashr, 802 sahifa.
2026-yil, fevral

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik, fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Bosh muharrir:
Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:
Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor
Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor
Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,
Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent
Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD
Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)
Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.
Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor
Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta’limga oid ilmiy-amaliy jurnal

05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta’minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun’iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta’minoti
05.04.01 – Telekommunikasiya va kompyuter tizimlari, telekommunikasiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug‘lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To‘qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo‘l transportini ishlatish
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta’minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog‘ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma’lumot uchun, OAK Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan “Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxati”ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo‘yicha “Muhandislik va iqtisodiyot” jurnali ro‘yxatga kiritilgan.

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ
Hamkorlarimiz:
1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo‘jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti” milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR BANKLARIDA RISK-MENEJMENTNING TASHKILIY MODELLARI....26
Madaminov Bekzod Allayarovich

“HUDUDGAZTA’MINOT” AJ DA AMALGA OSHIRILGAN LOYIHALAR SAMARASI....32
Shukurillaev Jahongir Botir o‘g‘li

HARBIY XIZMATCHI AYOLLARNING MAXSUS KIYIM SIFATIGA QO‘YILADIGAN DASTLABKI TALABLARNI SHAKLLANTIRISH....37
Abduraxmanova N.D., Mirtolipova N.X., Nasirullayeva G.S.

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ПРОБЛЕМЫ НЕСПЕЦИФИЧЕСКОГО ЯЗВЕННОГО КОЛИТА У ДЕТЕЙ....42
Закирова Бахора Исламовна, Каримов Достон Рустам угли

ОЦЕНКА ВОЗДЕЙСТВИЯ ФИСКАЛЬНЫХ И КРЕДИТНЫХ ИНСТРУМЕНТОВ НА РЫНКИ ВЫСОКОЛИКВИДНОЙ ПРОДУКЦИИ И ЕСТЕСТВЕННЫХ МОНОПОЛИЙ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН....48
Бекзод Умматов

ТРАНСФОРМАЦИЯ СИСТЕМ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ ЭКОНОМИКО-СТАТИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА....55
Вахидов Азизжон Саиджонович

SUG‘URTA FAOLIYATIDAGI MOLIYAVIY RISKLAR: BAHOLASH VA MINIMALLASHTIRISH STRATEGIYALARI....58
Xalikulova Shirin Utkir qizi

“ANDIJONDONMAHSULOT” AJ MISOLIDA XARAJATLARNING STRATEGIK BOSHQARUV HISOBI: AMALIY TAHLIL VA TAKOMILLASHTIRISH TAVSIYALARI....62
Xayitboyeva Laylo Oybekovna

XORIJIY MAMLAKATLARNING NORASMIY IQTISODIYOT DARAJASINI PASAYTIRISHDAGI TAJRIBASI....66
Alimardonov G‘ayratjon Nuraliyevich

XO‘JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA BARQARORLIK HISOBOTLARI AUDITINI SHAKLLANTIRISH....72
Xolikov Ravshan Anvar o‘g‘li

PUL - KREDIT SIYOSATINING TRANSMISSION MEXANIZMINI RIVOJLANTIRISH....76
Obidova Zilola Ikromjon qizi

HOMILADORLIK DAVRIDA AYOLLARDA UCHRAYDIGAN GESTOZLI KATARAL GINGIVITNI KOMPLEKS DAVOLASHNI OPTIMALLASHTIRISH....81
Nomurodova Farangiz Lazizovna

AGRAR KORXONALARDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA INVESTITSIYA MEXANIZMLARINING IQTISODIY SAMARADORLIGI VA RIVOJLANTIRISH YO‘NALISHLARI....87
Egamberdiyev Abdujabbor Xusanovich

YOSHLAR TADBIRKORLIGI VA KICHIK BIZNES IQTISODIYOTINI TA’MINLASHDA INFRATUZILMALARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI....92
Mirzatov Baxtiyor Toxirovich

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI BAHOLASH METODOLOGIYASINING MAZMUNI VA TAMOYILLARI....96
Mavrulov Ravshan Nematjonovich

УПРАВЛЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫМИ КОММУНИКАЦИЯМИ В ПРОЕКТАХ 101
Носирова Гулираъно Абдулазиз кизи

DAVLAT BUDJETI JARAYONIDA MONITORING VA MOLIYAVIY NAZORATNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 107
Yax'yayeva Dilfuza Bagdatovna

XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA KICHIK KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 111
Axmedov Sanjar Temur o'g'li

RAQAMLI MOLIYA TEXNOLOGIYALARI EVOLYUTSIYASINING ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI VA YUZAGA KELISHI MUMKIN BO'LGAN XATARLAR TAHLILI 117
Ko'chimov Jahongir Shuxrat o'g'li

GAZ VA GAZ KONDENSATINI YIG'ISH VA TAYYORLASH TIZIMLARI UCHUN ZAMONAVIY LOYIHALASH USULLARI TAHLILI 123
Abdirazakov Akmal Ibragimovichб Namozov Og'abek Maxmud o'g'li

AGILE PROJECT MANAGEMENT IN THE DIGITAL ERA: STRATEGIES, FRAMEWORKS, AND BEST PRACTICES FOR SUCCESS 128
Utkirova Maftuna Murodjon qizi

O'ZBEKISTON EKSPORTYOR KORXONALARINING YANGI BOZORLARGA CHIQISHIDA FAOL MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH HOLATI VA MUAMMOLARI 134
Baqoyev Sunnatillo Burxon o'g'li

TADBIRKORLIK FAOLIYATIGA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI 139
Salaydinov Shodiyor Nizom o'g'li

TO'QIMACHILIK SANOATIDA INVESTITSION LOYIHALARNI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY JIHATLARI 144
Qurbonov Jasurbek Pozilovich

OPTIMIZATION OF ROADSIDE AUTO CAMPING SITES (REST AREAS) ON HIGHWAYS USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE: INFRASTRUCTURE GAPS AND CORRIDOR-BASED EVIDENCE FROM UZBEKISTAN 150
Akramov Akbarjon Akmal ugli

QURILISH KORXONALARIDA INNOVATSION MARKETING YONDASHUVLARINING AHAMIYATI 156
Aminov Abbos Mo'minboy o'g'li

XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA AHOLI ISH BILAN BANDLIGI SAMARADORLIGINI IFODALOVCHI KO'RSATKICHLAR 160
Abdusaidov Akmal Abduvaliyevich

MINTAQADA XUSUSIY TIBBIYOT MUASSASALARIDA MARKETING STRATEGIYASI 165
Yakubov Temur G'anibekovich

AHOLI DEMOGRAFIK JARAYONLARINI IFODALOVCHI STATISTIK KO'RSATKICHLAR TIZIMI 169
Siroj Zarina Rustambekovna

AXBOROT MAHSULOTLARI BIZNESINING YAIM VA BANDLIKKA TA'SIRI: EKONOMETRIK TAHLIL 176
Abdullayev Abdulla Fayzulla o'g'li

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMINI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI 181
Ziyodullayev Qahramon

ЭНЕРГОЭФФЕКТИВНОСТЬ: ПОЛЬЗА ДЛЯ ЭКОНОМИКИ И ЭКОЛОГИИ 185
Хамдамова Гавхар Абсаматовна

O'ZBEKISTONDA EKSPORTNI RAG'BATLANTIRISHNING MOLIYAVIY VOSITALARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI 191
Mamatov Baxodir Quldoshovich

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

KO'P QIRRALI VALLARNING SHAKLLANTIRISH METODLARI VA USULLARINI TAHLIL QILISH 197
Xasanov Bobirmirzo Maxmudali o'g'li, Valixonov Dostonbek Azim o'g'li, Alibekov Rasulbek Qanotbek o'g'li

MINTAQA SANOATINING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASI VA UNNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH 205
Abdinazarov Xusan Shaymanovich

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SUG'URTA BOZORINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH 209
Nomozova Qumri Isoyevna

XALQARO STANDARTLAR TALABLARI ASOSIDA AUDITORLIK TEKSHIRUVINI TASHKIL ETISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI....216
Akromov Shohrux Shuhrat o'g'li

QASHQADARYO VILOYATIDA XIZMATLAR SOHASINING RIVOJLANISHNI TARTIBGA SOLISH TIZIMI 221
Achilova Firuza Kurbanovna

BANK MENEJMENTIDA INKLYUZIV MOLIYALASHTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI, TAMOYILLARI VA STRATEGIK AHAMIYATI 225
Rajabov Oybek Panjievich

MINTAQADA OLIY TA'LIM TIZIMINING ISHSIZLIK DARAJASIGA TA'SIRINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH....229
Rustamov Jasurbek Ravshanbek o'g'li

MAISHIY XIZMATLAR SOHASIDA INNOVATSION KLASTER MODELINI JORIY ETISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI....235
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA INVESTITSIYA FAOLIYATINI BOSHQARISH 240
Xatamov Nurbek Ochildiyevich, Sharifi Abdul Fatah

MOLIYAVIY REJALASHTIRISHNING AMALDAGI MUAMMOLARI VA ULARNI YECHIMI YUZASIDAN TAKLIFLAR....245
Pardayev Jamshid Muzaffarovich

TIJORAT BANKLARI LIKVIDLIK RISKLARINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI....251
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o'g'li

O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RISKLARNI BOSHQARISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH....257
Karimov Shohruh Boydulla o'g'li

"O'ZBEKISTON TEMIR YO'LLARI" AKSIYADORLIK JAMIYATINING HISOBOTLARINI XALQARO STANDARTLARGA TRANSFORMATSIYA QILISH....262
Astanov Zafar Murodillayevich

QARAMA-QARSHI AYLANUVCHI IKKI ROTORLI SHAMOL TURBINASINING MATEMATIK MODELI 266
Pirmatov Nurali Berdiyarovich, Bekishev Allabergen Yergashevich, Saodullayev Abror Saypullayevich, Qurbonov Najmiddin Abduxamidovich

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK VA O'RTA BIZNESNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA INVESTITSION MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 272
Norboyev Sarvar Azodovich

O'ZBEKISTONDA TRANSPORT SOHASIDA FAOLIYAT YURITAYOTGAN TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING IQTISODIY AHAMIYATI....277
Jaloliddinov Anvar Jaloliddin o'g'li

ANALYSIS OF UZBEKISTAN'S MAIN ECONOMIC INDICATORS AND GDP GROWTH....283
B.Beknazarov

SOTISH JARAYONIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR VA MARKETING TADQIQOTLARINING INTEGRATSIYASI 288
Abduxalilova Laylo Tohtasinovna

ПРИМЕНЕНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В АУДИТЕ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ: ГЛОБАЛЬНЫЙ И УЗБЕКСКИЙ КОНТЕКСТ 294
Мегноров Алмардон Абдирахмонович

RISK MANAGEMENT STRATEGIES IN UNCERTAIN ECONOMIC ENVIRONMENTS: A GLOBAL COMPARATIVE STUDY 302
Nigmatova Malika

OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MOLIYAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHNING NAZARIY ASOSLARI 307
Hamrayev Maqsudjon Saidaxmadovich

BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDA AHOLI BANDLIGINI OSHIRISH MASALALARI 311
Mamajonova Gulbaxor Toxirjon qizi

АВТОМАТИЗАЦИЯ АУДИТОРСКИХ ПРОЦЕДУР НА ОСНОВЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ: ВЛИЯНИЕ НА КАЧЕСТВО АУДИТОРСКИХ ЗАКЛЮЧЕНИЙ 316
Киличева Ф.Б.

MAISHIY TEXNIKA EKSPORTIDA YASHIL IQTISODIY SAMARADORLIKNI BAHOLASHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI 320
Kushmanova Mahbuba

GAZ TA'MINOTIDA YO'QOTISHLARNI KAMAYTIRISHNING IQTISODIY ASOSLARI 324
Xamidov Xayriddin Faxritdinovich

DAVLAT AKTIVLARINI XUSUSIYLASHTIRISHNING MINTAQA IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA'SIRINI BAHOLASH (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA) 329
Sharapov Farrux Shomuratovich

КРИТЕРИИ ОТБРАКОВКИ ЭКСТРУЗИОННЫХ АЛЮМИНИЕВЫХ ПРОФИЛЕЙ ГРУППЫ ALMGSI ПО МАКРОСТРУКТУРНЫМ ПРИЗНАКАМ В ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ УСЛОВИЯХ 333
Ибрахимов Фаррухжон Фарходович

AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA DEBITORLIK QARZLARI VA FAKTORING OPERATSIYALARI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH 336
G'oziyeva Mokhira Rustamovna

KULTIVATOR YUMSHATKICH PANJALARI O'TMASLANISH DARAJASINING ISH KO'RSATKICHLARIGA TA'SIRI 345
Quvondiqov Yoqub Tursunbaevich, Nuraliyev To'lqin Alimardanovich

SANOAT KORXONALARINI BOSHQARISHDA INNOVATSION STRATEGIYANI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA XORIJIY TAJRIBALAR 352
To'g'onov Ibroximxo'ja

TMK KORXONASI SHAROITIDA R6AM5 MARKALI TEZKESAR PO'LATDAN TAYYORLANGAN PARMA UCHUN TERMIK ISHLOV BERISH REJIMI 358
Djalalova Sevara Toxtamuratovna

РОЛЬ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ 362
Шоев Алим Халмуратович

TRANSFORMATSIYA VA XUSUSIYLASHTIRISH OMILLARINING BANK SAMARADORLIGI KO'RSATKICHLARIGA TA'SIRI 367
Umirzoqova Aziza Olim qizi

SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH 372
Ismatov Raxmatilla Oltinovich

RAQAMLI TO'LOV TIZIMLARI TADBIRKORLIK SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILI SIFATIDA 376
Yoqubjonov Ibrohim G'olibjon o'g'li

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

BANK TIZIMIDAGI AKTIVLARINING UNUMDORLIGINI OSHIRISH BO‘YICHA STRATEGIK YONDASHUVLAR 379
Sadikov Q.M.

СЦЕНАРНОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ПОВЫШЕНИЯ ЭНЕРГОЭФФЕКТИВНОСТИ ОТРАСЛЕЙ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА В УСЛОВИЯХ НЕОПРЕДЕЛЁННОСТИ И СТРУКТУРНЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ 383
Муслимова Ф.С., Хашимова Н.А.

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIBBIY XIZMATLARNI TAQDIM QILISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI 390
S.M. Raximova

YANGI O‘ZBEKISTONDA OLIY TA’LIM MUASSASALARI AXBOROT-RESURS MARKAZLARI FAOLIYATINI STRATEGIK BOSHQARISH MODELI....395
Qurbanova Muazzam Fazliddinovna

IQTISODIYOTNING TRANSFORMATSIYALASHUVI JARAYONIDA INVESTITSION KREDITLASHNING TAHLILI 399
Tuxsanov Eldor Dilmurod o‘g‘li

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA EKSPORTNI RAG‘BATLANTIRISH MASALALARI 404
Abdug‘aniyev Murodjon Shavkat o‘g‘li

XO‘JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARNING INNOVATSION FAOLIYATINI INVESTITSIYALAR YORDAMIDA QO‘LLAB-QUVVATLASH....408
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich

FRANSUZ TILIDA FE’L SEMANTIKASINING KO‘PMA’NOLILIK VA BIRMA’NOLILIK ASPEKTLARI 412
Jo‘rayeva Malohat Muhammadovna, Bekmetova Munisa Karimbayevna

QORAQALPOG‘ISTON RESPUBLIKASIDA ASOSIY KAPITALGA KIRITILGAN INVESTISIYALARDA CHET-EL INVESTISIYASI VA KREDITLARINI ROLI....418
Sultanov Anvar Abdullaevich

INSON QON TOMIRLARINING TARMOQLANISHINI L-SISTEMALAR ASOSIDA HOSIL QILISH ALGORITMNI ISHLAB CHIQISH 423
Boliyeva Dilrabo Nurbek qizi

YASHIL IQTISODIYOT LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISHDA DAVLAT–XUSUSIY SHERIKLIK (DXSH)NING AHAMIYATI 429
Ergashev Axmadjon Maxmudjon o‘g‘li

NAMANGAN VILOYATIDA TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING STRATEGIK YO‘NALISHLARI 434
Otayor Usmonaliyev

TIJORAT BANKLARIDA VALYUTA ARBITRAJI VA UNING MOHIYATI....440
Yaxyayev Ziyodilla Lutfullayevich

TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN ALOQA SOHASINI MOLIYALASHTIRISHNING NAZARIY JIHATLARI....443
Mirzaraximova Aziza Azimdjanovna

DON VA UN MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA MARKETING FAOLIYATINI BOSHQARISH XUSUSIYATLARI....450
Boyjigitov Sanjarbek Komiljon o‘g‘li

SURXONDARYO VILOYATIDA TUXUM ISHLAB CHIQARISHNING JORIY HOLATI TAHLILI 454
Ismoilov Zuhriddin Sayitqulovich

ZAMONAVIY TURAR-JOY ME’MORCHILIGIDA MILLIYLIK VA AN’ANAVIYLIKNING O‘RNI VA AHAMIYATI 459
Toshniyozov Otabek Hakimovich

MARKAZIY QIZILQUM FOSFORIT RUDALARIDAN QIMMATBAHO KOMPONENTLARNI KOMPLEKS AJRATISH TEXNOLOGIYASI 464
Eshonqulov Uchqun Xudaynazar o‘g‘li, Ruzibayeva Dildora Akramovna, Xushvaqtova Dilshoda Shavkat qizi

BANKLARDA CHAKANA KREDITLASH JARAYONLARINI RAQAMLASHTIRISH TARTIBI 470
Axmedova Dilrabo Kurbondurdi qizi

TADBIRKORLIK VA KICHIK BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING XALQARO MODELLARI HAMDA ULARNING AMALIY AHAMIYATI 476
Nodirbek Shavkatovich Mirzaaxmedov

DAVLAT FUQAROLIK XIZMATIDA XOTIN-QIZLARNING BOSHQARUV KARYERASI: MOHIYATI, ZARURIYATI VA ILMIY-NAZARIY ASOSLARI 483
Abduraxmonova Feruzabonu

ASOSIY KAPITALGA INVESTITSIYALARNI MOLIYALASHTIRISHNING RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKATLAR TAJRIBALARI 489
Xoshimov Sobir Murtazayevich

QURILISH MATERIALLARI ISHLAB CHIQARUVCHI KORXONALARDA MARKETING FAOLIYATINING TASHKILIY TUZILMASINI OPTIMALLASHTIRISH 495
Uzakova Umida Ruziyevna

OLIY TA'LIMNI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGI VA PROFESSOR-O'QITUVCHI–TALABA NISBATI O'RTASIDAGI IQTISODIY BOG'LIQLIK 502
Dusanov Salim Mamarasulovich

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ВНЕДРЕНИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В СИСТЕМЫ AML: АНАЛИЗ ПРАКТИК ВЕДУЩИХ БАНКОВ И СТРАН СНГ 507
Рашидов Авазбек Рахимович

BOJXONA TIZIMINI RAQAMLASHTIRISHDAGI MAVJUD MUAMMOLAR TAHLILI 516
Radjapova Latofat Sardorovna

DEFORMATSIYALANUVCHAN STANDART CHIZIQLI QATTIQ (STANDARD LINEAR SOLID MODEL, SLS) MODEL ISHLAB CHIQISH VA SONINI TAHLIL QILISH 523
Ahmadov Ilhom Aktam o'g'li, Faxriddinova Rayhona Vahobjon qizi, Rustamova Ruxsora Kamtar qizi

ВЛИЯНИЕ КЕРАМИЧЕСКИХ КОМПОЗИЦИОННЫХ ПОКРЫТИЙ НА ТЕПЛОВУЮ ЭФФЕКТИВНОСТЬ КАМЕННОГО ТЕПЛОАККУМУЛЯТОРА В СОЛНЕЧНО-АССИСТИРОВАННЫХ БИОГАЗОВЫХ УСТАНОВКАХ 530
Д.М. Жураханов

O'ZBEKISTONDA ISLOMIY MOLIYA TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING KELAJAKDAGI IMKONIYATLARI 537
Akbarov Husniddinjon Mo'ysin o'g'li

MAHALLIY BUDJETLARNI BOSHQARISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA OCHIQLIKNI KUCHAYTIRISH 544
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Normatov Joxongir Murodillayevich

DON MAHSULOTLARI TARMOG'IDA ISHLAB CHIQARISH QUVVATLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 548
Aipova Iroda Ikramovna

BUXORO VILOYATI SANOATI ISHLAB CHIQARISHINING TARMOQ TARKIBI DINAMIKASI VA UNDAGI O'ZGARISHLAR TAHLILI 554
Toshov Mirzabek Hakimovich

TEMIR YO'L TRANSPORTINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MEZONLARI 560
Nurxo'jayeva Xilola Hakimxo'jayevna

СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УПРАВЛЕНИИ УГОЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТЬЮ НА ОСНОВЕ УСТОЙЧИВОСТИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА 568
Teshaboyev To'lqin Zakirovich, Muradov Botir Xayat

IQTISODIYOT TARMOQLARIDA SUV ISTE'MOLINING BOSHQARUVINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY JIHATLARI 578
Karimov Anvarjon Muqumjonovich, Turg'unov Muhammadaziz Baxtiyorjon o'g'li

SUV RESURSLARINI BOSHQARISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA MOBIL ILOVALAR ASOSIDA SAMARADORLIKNI OSHIRISH MEXANIZMLARI 584
Karimov Anvarjon Muqumjonovich, Uzakov Sirojiddin Djuraboyevich

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

SUN'IY INTELLEKT VA IQTISODIYOTNING O'ZARO ALOQADORLIGI 591
Sobirov Abdurasul Abdugafarovich

IDENTIFICATION OF WEAVING STRUCTURES IN PILE FABRICS 596
Bahrom Baturovich Dautov, Bakhtiyor Yormakhmatovich Abduganiyev, Erkin Shamsiddinovich Rayxonov, Nazar Kilichov Bafoevich

INNOVATIVE APPROACHES TO ENSURING FINANCIAL STABILITY IN COMMERCIAL BANKS 602
Otajanova Shahnoza Shuhratovna

AXBOROT-RESURS MARKAZLARI FAOLIYATI VA OLIY TA'LIM SIFATI KO'RSATKICHLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK MASALALARI 608
Pirmedova Xayitgul Muxammedovna

TIJORAT BANKLAR FAOLIYATIDA DAROMADLAR VA UNING AHAMIYATI 613
Kenjayev M.G'.

MAJBURIYATLAR AUDITINING ASOSIY O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 618
Ergasheva Vasila Abdumajitovna

MAMLAKATIMIZDA OLIY TA'LIM EKSPORT XIZMATLARI MOLIYAVIY NATIJADORLIGINI TA'MINLASHNI TAKOMILLASHTIRISH 623
Abdusattarova Dildora Bohodirovna

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHNING INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARI TAHLILI 630
Djurayeva Lola Abdugabbarovna

JAMOAT YO'LOVCHI TRANSPORTINI YO'NALISHLARDA HARAKATI MUNTAZAMLIGIGA TA'SIR KO'RSATUVCHI OMILLAR 635
Nazarov Anvar Aripovich, Siddiqov Beknazar Jumanazar o'g'li

TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 643
Ismatullayeva Munisxon Bori qizi

O'ZBEKISTONDA YAKKA TARTIBDAGI TADBIRKORLARNI SOLIQQA TORTISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH: 2026-YIL ISLOHOTLARI VA RAQAMLI MA'MURCHILIK 649
Yakubov San'atbek Ravshanbekovich

ISHLAB CHIQARISH SANOATI CHIQINDILARIDAN LITIY BIRIKMALARINI AJRATIB OLISHNING ZAMONAVIY TEXNOLOGIK YECHIMLARI 655
Eshonqulov Uchqun Xudaynazar o'g'li, Komilov Botir Asqar o'g'li

AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING MOLIYAVIY RISKLARINI BAHOLASHDA MIQDORIY USULLARDAN FOYDALANISH 663
Raximov Abduxalil Toshbotirovich

JUN TOLASINI MAYDA VA YIRIK IFLOSLIKLARDAN TOZALASH TEXNOLOGIYASI VA USKUNALARINI TAKOMILLASHTIRISH 669
Omonturdiyev Ortiq Eshboyevich

O'ZBEK VA FRANSUZ TILLARIDA KASB-HUNAR TA'LIMI TERMINLARINING SEMANTIK QIYOSIY TAHLILI 673
Jabbarova Gulbahor Jumanazarovna

GAZ BALLONLI AVTOMOBILLARDA RADIOTO'LQINLI UZATMALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRILGAN TEXNIK NAZORAT TIZIMINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH 677
Mirzayev Bahodir Nuritdinovich, Zulfiqorova Guldona Akbarjon qizi

MINTAQANING TASHQI SAVDO AYLANMASINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH USULLARI 682
G'oyibnazarov Muxammad Xamidbekovich

IQTISODIY TADQIQOTLARDA SO'ROV O'TKAZISH METODI VA UNING ANKETA HAMDA INTERVYU SHAKLLARINI QO'LLASH MASALALARI 687
Dusmuratov Radjapbay Davlatbayevich

O‘ZBEKISTONDA AUDITORLIK FAOLIYATI RIVOJLANISHI VA BIZNESDA MANFAATLAR UYG‘UNLIGI....693
Sirojiddinov Ikromiddin Qutbiddinovich

DAVLAT MOLIYASI VA BANK-MOLIYA INSTITUTLARINING IQTISODIY O‘SISHDAGI O‘RNI....698
Sayitbayev Shermirza Datkamirzaevich

TRANSFORMATSIYALASHUV SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI RESURS BAZASINI MUSTAHKAMLASH YO‘NALISHLARI....703
Xolmatov Dilmurod Maxmudjonovich

TIJORAT BANKLARINING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI: AN’ANAVIY BANKING TIZIMIDAN NEOBANKLARGA O‘TISH MUAMMOLARI VA ISTIQBOLLARI....711
Shokirov Sardor Inotdullo o‘g‘li

AVTOMATIK LOKOMATIV SIGNALIZATSIYA KODLARINI UZATISH VA DESHIFRATSIYALASH QURILMASI ISHINI TAHLIL QILISH VA DASTURIY TA’MINOTINI ISHLAB CHIQISH....718
Raxmonov Bobomurod Baxtiyorovich, Qodirov Izzatjon Abrorjon o‘g‘li

ФИНАНСОВАЯ МОДЕЛЬ УСКОРЕНИЯ РАЗВИТИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ ЧЕРЕЗ ОПТИМИЗАЦИЮ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПОДДЕРЖКИ СТАРТАП-ПРОЕКТОВ В ВУЗАХ....724
Касимова Наргиза Сабитджановна

KORXONALARDA PUL OQIMLARINI BOSHQARISH SAMARADORLIGI VA MOLIYAVIY BARQARORLIK O‘RTASIDAGI BOG‘LIQLIK....729
Omonov Otajon Juraqulovich

INVESTITSIYALAR VA INNOVATSION FAOLIYAT SAMARADORLIGINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA XORIJIY MAMLAKATLARNING ILG‘OR TAJRIBALARIDAN FOYDALANISH YO‘NALISHLARI....734
Gafurova Umida Fatixovna

O‘ZBEKISTONDA SOLIQ MA’MURCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI HAMDA ULARNING YECHIMLARI BO‘YICHA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISHLAR TAHLILI....740
Bekmetov Xursandbek Ilxamovich

THE INTEGRATION OF TRADITION AND INNOVATION IN WOMEN’S ENTREPRENEURSHIP IN UZBEKISTAN: ECONOMIC MECHANISMS AND STRATEGIC APPROACHES....747
Narzullayeva Gulchehra Salimovna

KO‘TARILGAN TEMIR YO‘L ESTAKADASIDA VAGONDAN KO‘MIR TUSHIRISH JARAYONIDA CHANG TARQALISHINI BAHOLASH....757
Toshtemirov Inomjon Muqimjonovich, Xudayberganov Sakijan Kabildjanovich

DUMKAR TIPIDAGI VAGONLARDAN YUKLARNI TUSHURISH VAQTIDA ULARNING AG‘DARILISHINI OLDINI OLUVCHI TAKOMILLASHTIRILGAN QURILMANING ILMIY ASOSLARI....762
Yusupov Azizjon Qahramonovich, Normoxmatov Bekzodjon Shovkat o‘g‘li

TEMIR YO‘L STANTSIYALARIDA ARALASH POYEZDLAR HARAKATI UCHUN AVTOMATIK MARSHRUTNI SOZLASH USULI....769
Boltayev Sunnatillo Tuymurodovich, Raxmonov Bobomurod Baxtiyorovich, Kasimova Qamara Amonovna

O‘ZBEKISTON MAHSULOTLARINI XORIJIY BOZORLAR UCHUN TAYYORLASHDA FRANCHAYZING ASOSIDA NUFUZLI BRENDLAR BILAN HAMKORLIK VA QO‘SHMA LOYIHALAR MEXANIZMINI ISHLAB CHIQISH....777
Xodjayev Anvar Rasulovich

AKSIONERLIK JAMIYATLARDA MOLIYAVIY INVESTITSIYALAR HISOB VA AUDITINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA YURITISH....783
Suyunov Yorqin Bekmurodovich

INCREASING THE EFFICIENCY INDICATORS OF DIESEL ENGINES BY IMPROVING THE COOLING SYSTEM....789
Khushnayev Obid, Orakbaeva Guljakhon

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

TRANSPORT SOHASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK VA IQTISODIY O'SISH INTEGRATSIYALASHGAN YONDASHUV VA IMKONIYATLAR 794

Narziyev Umidjon Baxrillayevich

TRANSPORT SOHASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK VA IQTISODIY O‘SISH INTEGRATSIYALASHGAN YONDASHUV VA IMKONIYATLAR

Narziyev Umidjon Baxrillayevich
Toshkent davlat iqtisodiyot uiniversiteti,
“Iqtisodiyot nazariyasi” kafedrasi, mustaqil izlanuvchisi
Orcid: https://orcid.org/0009-0005-2665-164X
Email: umid_2580@mail.ru

Annotatsiya. Ushbu maqolada transport sohasida davlat-xususiy sheriklik (DXSh) mexanizmlarining iqtisodiy o‘sishga ta’siri tizimli ravishda tahlil qilinadi. So‘nggi yillarda transport infratuzilmasini rivojlantirishda davlat budjeti mablag‘lari bilan bir qatorda xususiy sektor kapitali, boshqaruv tajribasi va innovatsion yechimlaridan foydalanish yuqori samaradorlikni ta’minlamoqda. DXSh loyihalari yo‘l-transport infratuzilmasini kengaytirish, logistika xizmatlari sifatini oshirish, tranzit salohiyatni mustahkamlash hamda hududiy iqtisodiy integratsiyani jadallashtirishda muhim vosita bo‘lib xizmat qilmoqda.

Maqolada xalqaro tajriba asosida DXShning moliyaviy, tashkiliy va huquqiy mexanizmlari o‘rganilib, O‘zbekistonda transport sohasida ushbu mexanizmlarni takomillashtirish istiqbollari yoritilgan. Shuningdek, DXSh orqali investitsiyalarni jalb etish iqtisodiy o‘sishni rag‘batlantirishi, yangi ish o‘rinlari yaratishi va innovatsion rivojlanishni jadallashtirishi ilmiy asosda dalillangan.

Kalit so‘zlar: davlat-xususiy sheriklik (DXSh), transport infratuzilmasi, iqtisodiy o‘sish, logistika xizmatlari, tranzit salohiyati.

Abstract. This article provides a systematic analysis of the impact of public–private partnership (PPP) mechanisms on economic growth in the transport sector. In recent years, alongside public financial resources, the involvement of private sector capital, managerial expertise, and innovative solutions has enhanced the efficiency of transport infrastructure development. PPP projects contribute to the expansion of road and transport networks, improvement of logistics service quality, strengthening of transit potential, and acceleration of regional economic integration.

Drawing on international experience, the study examines the financial, organizational, and legal dimensions of PPP mechanisms and outlines prospects for their further improvement in Uzbekistan’s transport sector. The findings demonstrate that attracting investment through PPP frameworks stimulates economic growth, creates employment opportunities, and fosters innovative development.

Keywords: public–private partnership (PPP), transport infrastructure, economic growth, logistics services, transit potential.

Аннотация. В статье системно анализируется влияние механизмов государственно-частного партнёрства (ГЧП) на экономический рост в транспортной сфере. В последние годы наряду с государственными ресурсами активное привлечение капитала частного сектора, управленческого опыта и инновационных решений обеспечивает более высокую эффективность развития транспортной инфраструктуры. Проекты ГЧП способствуют расширению дорожно-транспортной сети, повышению качества логистических услуг, укреплению транзитного потенциала и ускорению региональной экономической интеграции.

На основе международного опыта в работе исследуются финансовые, организационные и правовые аспекты ГЧП, а также перспективы совершенствования их применения в транспортной отрасли Узбекистана. Обосновано, что привлечение инвестиций через механизмы ГЧП стимулирует экономический рост, способствует созданию новых рабочих мест и активизирует инновационное развитие.

Ключевые слова: государственно-частное партнёрство (ГЧП), транспортная инфраструктура, экономический рост, логистические услуги, транзитный потенциал.

KIRISH

Global iqtisodiyotning raqamli transformatsiya va barqaror rivojlanish bosqichida transport sektori har bir mamlakatning iqtisodiy salohiyati, hududiy integratsiyasi hamda xalqaro raqobatbardoshligini belgilovchi strategik tarmoqlardan biri sifatida namoyon boʻlmoqda. Transport infratuzilmasi tovar va xizmatlar harakatini taʼminlash bilan birga, ishlab chiqarish zanjirlarini bogʻlash, investitsion jozibadorlikni oshirish, yangi ish oʻrinlari yaratish hamda hududiy va shaharlararo iqtisodiy faollikni ragʻbatlantirish kabi koʻp qirrali ijtimoiy-iqtisodiy funksiyalarni bajaradi. Shu bois transport tizimini modernizatsiya qilish va uni samarali boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish mamlakatning barqaror iqtisodiy oʻsishini taʼminlashda muhim omil hisoblanadi.

Soʻnggi yillarda transport loyihalarini moliyalashtirish va amalga oshirish amaliyotida davlat-xususiy sheriklik (DXSh) modeli keng qoʻllanilmoqda. Mazkur model davlatning strategik nazorat va tartibga solish funksiyalarini xususiy sektorning moliyaviy resurslari, boshqaruv tajribasi, innovatsion yechimlari va zamonaviy texnologiyalari bilan uygʻunlashtirish imkonini beradi. Natijada, DXSh mexanizmlari transport infratuzilmasining modernizatsiyasini jadallashtiradi, budjet yuklamasini optimallashtiradi va infratuzilma loyihalarining samaradorligini oshiradi.

DXSh asosida amalga oshirilayotgan transport loyihalarida raqamli texnologiyalar va ekologik standartlarning joriy etilishi alohida ahamiyat kasb etmoqda. Aqlli transport tizimlari (ITS), avtomatlashtirilgan boshqaruv platformalari, energiya tejamkor transport vositalari va “yashil” logistika yechimlari infratuzilmaning funksional samaradorligini oshirish bilan birga, atrof-muhitga salbiy taʼsirni kamaytirishga xizmat qiladi. Bu esa transport sohasining barqaror rivojlanish tamoyillariga mos ravishda transformatsiyalanishini taʼminlaydi.

Shu nuqtai nazardan, transport sohasida DXSh mexanizmlarini keng joriy etish nafaqat moliyaviy va tashkiliy samaradorlikni oshiradi, balki mamlakatning uzoq muddatli iqtisodiy oʻsish strategiyasini amalga oshirishda muhim vosita sifatida namoyon boʻladi.

Mazkur maqolada transport sohasida davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarining iqtisodiy oʻsishga taʼsiri, innovatsion va raqamli yechimlarning roli hamda barqaror rivojlanish imkoniyatlari tizimli ravishda tahlil qilinadi. Shuningdek, DXSh modeli asosida transport infratuzilmasini modernizatsiya qilishning amaliy yoʻnalishlari va hududiy iqtisodiy samaradorlikni oshirish mexanizmlari ilmiy asosda yoritiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Transport sohasida davlat-xususiy sheriklik (DXSh) mexanizmlarining iqtisodiy oʻsishga taʼsiri soʻnggi oʻn yilliklarda xalqaro ilmiy adabiyotlarda faol muhokama qilinayotgan masalalardan biridir. Ilmiy manbalar tahlili shuni koʻrsatadiki, DXSh mexanizmi asosan infratuzilma loyihalarini moliyalashtirish, risklarni taqsimlash, samaradorlikni oshirish va innovatsiyalarni joriy etish nuqtai nazaridan oʻrganilgan.

E.R. Yescombe DXShni davlat va xususiy sektor oʻrtasidagi uzoq muddatli shartnomaviy hamkorlik shakli sifatida tavsiflab, unda moliyaviy resurslar, boshqaruv tajribasi va risklarni optimal taqsimlash infratuzilma samaradorligini oshirishga xizmat qilishini taʼkidlaydi. Uning fikricha, DXSh modeli ayniqsa kapital talab qiluvchi transport loyihalarida davlat budjeti yuklamasini kamaytirish va loyiha hayotiy sikli davomida sifat nazoratini kuchaytirish imkonini beradi.

Grimsey va Lewis esa DXSh loyihalarini moliyaviy-iqtisodiy samaradorlik nuqtai nazaridan tahlil qilib, xususiy kapital ishtiroki infratuzilma loyihalarini tezroq amalga oshirish, risklarni diversifikatsiya qilish va xarajatlarni optimallashtirishga xizmat qilishini asoslaydi. Ularning tadqiqotlarida risklarni toʻgʻri taqsimlash DXSh muvaffaqiyatining asosiy omili sifatida koʻrsatiladi.

Jahon banki (World Bank) hisobotlarida transport infratuzilmasida DXSh loyihalarining iqtisodiy oʻsishga bevosita va bilvosita taʼsiri alohida qayd etilgan. Xususan, yoʻl-transport tarmoqlarini modernizatsiya qilish, logistika samaradorligini oshirish va tranzit imkoniyatlarini kengaytirish orqali hududiy iqtisodiy integratsiya kuchayishi taʼkidlanadi. OECD tahlillariga koʻra, DXSh mexanizmlari rivojlanayotgan mamlakatlarda transport infratuzilmasiga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda muhim institutsional vosita sifatida namoyon boʻlmoqda.

Engel, Fischer va Galetovic tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda DXSh loyihalari transport sohasida infratuzilmani kengaytirish bilan birga, xususiy sektor innovatsiyalarini joriy etish orqali xizmatlar samaradorligini oshirish imkonini berishi isbotlangan. Mualliflar “kontrakt dizayni” va samarali tender mexanizmlarining ahamiyatini alohida taʼkidlaydi.

Xalqaro tajriba (Turkiya, Janubiy Koreya va Hindiston misolida) shuni koʻrsatadiki, DXSh asosida amalga oshirilgan transport loyihalari mintaqaviy integratsiyani mustahkamlab, tranzit salohiyatni oshirgan va iqtisodiy oʻsishga ijobiy multiplikativ taʼsir koʻrsatgan. Ayniqsa, magistral yoʻllar, aeroportlar va logistika markazlari qurilishida xususiy sektor ishtiroki loyihalarning moliyaviy barqarorligini taʼminlashga xizmat qilgan.

Oʻzbekiston sharoitida “Davlat-xususiy sheriklik toʻgʻrisida”gi Qonunning qabul qilinishi transport sohasida DXShni keng joriy etish uchun mustahkam huquqiy asos yaratdi. Transport vazirligi hamda Investitsiyalar, sanoat

va savdo vazirligi ma'lumotlariga ko'ra, avtomobil yo'llari, aeroportlar va jamoat transportini modernizatsiya qilish yo'nalishida bir qator DXSh loyihalari amalga oshirilmoqda.

Adabiyotlar tahlili DXShni transport infratuzilmasini rivojlantirishda moliyaviy resurslarni safarbar etish, risklarni samarali taqsimlash, xizmatlar sifatini oshirish va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishning muhim mexanizmi sifatida talqin qiladi. Shu bilan birga, xalqaro tajribadan kelib chiqib, O'zbekistonda DXSh loyihalarini strategik rejalashtirish, institutsional salohiyatni mustahkamlash va loyihalarning iqtisodiy samaradorligini baholash mexanizmlarini takomillashtirish zarurligi ilmiy jihatdan asoslanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda transport sohasidagi davlat-xususiy sheriklik (DXSh) mexanizmlarining iqtisodiy o'sishga ta'sirini aniqlashda kompleks ilmiy-uslubiy yondashuv qo'llanildi. Tadqiqot nazariy va empirik bosqichlarni o'z ichiga oladi hamda sifat va miqdoriy tahlil usullarining uyg'unligiga asoslanadi.

1. Nazariy-uslubiy asos. DXSh tushunchasi va uning transport infratuzilmasini rivojlantirishdagi o'rni klassik va zamonaviy iqtisodiy nazariyalar asosida tahlil qilindi. Xususan:

- Institutsional iqtisodiyot nazariyasi – davlat va xususiy sektor o'rtasidagi shartnomaviy munosabatlar, risklarni taqsimlash va samarali boshqaruv mexanizmlarini tushuntirishda qo'llanildi;
- Infratuzilma iqtisodiyoti nazariyasi – transport infratuzilmasining multiplikativ ta'siri va iqtisodiy o'sishga bevosita hamda bilvosita ta'sirini asoslashda foydalanildi;
- Barqaror rivojlanish konsepsiyasi – DXSh loyihalarining iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik samaradorligini baholashda metodologik asos bo'lib xizmat qildi.

Xalqaro tajribani o'rganishda Jahon banki, Xalqaro valyuta jamg'armasi (IMF), OECD va boshqa xalqaro tashkilotlarning metodologik hujjatlari hamda analitik hisobotlari tahlil qilindi.

2. Statistik va empirik ma'lumotlar bazasi. Tadqiqotda O'zbekiston Respublikasi Transport vazirligi, Davlat statistika qo'mitasi hamda Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi ma'lumotlaridan foydalanildi. 2015–2024-yillar kesimida quyidagi ko'rsatkichlar tahlil qilindi:

- transport infratuzilmasiga kiritilgan investitsiyalar hajmi;
- DXSh asosida amalga oshirilgan loyihalar soni va qiymati;
- transport xizmatlari hajmi;
- yalpi ichki mahsulot (YAIM) o'sish sur'ati.

O'zbekiston tajribasi Turkiya, Janubiy Koreya va Hindistonning DXSh asosida amalga oshirgan transport loyihalari bilan qiyosiy tahlil qilindi. Qiyoslash natijasida muvaffaqiyat omillari — innovatsion texnologiyalarni jalb etish, risklarni optimal taqsimlash, moliyalashtirish mexanizmlarining diversifikatsiyasi kabi jihatlar ajratib ko'rsatildi.

3. Econometrik tahlil. DXShning iqtisodiy o'sishga ta'sirini aniqlash maqsadida korrelyatsiya va regressiya tahlillari qo'llanildi.

Tadqiqot modelida:

- Mustaqil o'zgaruvchi (X) – DXSh asosida transport infratuzilmasiga kiritilgan investitsiyalar hajmi;
- Qaram o'zgaruvchi (Y) – YAIM o'sish sur'ati.

Quyidagi oddiy chiziqli regressiya modeli qo'llanildi:

$Y=\alpha+\beta X+\varepsilon$

Bu yerda:

- α\alphaα – doimiy koeffitsiyent,
- β\betaβ – DXSh investitsiyalarining iqtisodiy o'sishga ta'sir koeffitsiyenti,
- ε\varepsilonε – tasodifiy xatolik.

Model natijalari orqali DXSh investitsiyalarining YAIM o'sishiga statistik jihatdan ahamiyatli ta'siri mavjudligi tekshirildi.

4. SWOT va ekspert baholash. Transport sohasidagi DXSh loyihalarining kuchli va zaif tomonlari, imkoniyatlari va xavf-xatarlarini aniqlash maqsadida SWOT tahlil qo'llanildi. Shuningdek, milliy va xalqaro mutaxassislarning fikrlari o'rganilib, loyiha samaradorligiga ta'sir etuvchi institutsional omillar tahlil qilindi.

Tadqiqot metodologiyasi nazariy va amaliy yondashuvlarning integratsiyasiga asoslanib, statistik tahlil orqali miqdoriy natijalar olish, qiyosiy tahlil orqali xalqaro tajribani baholash hamda econometrik modellashtirish orqali DXSh mexanizmlarining iqtisodiy o'sishga ta'sirini ilmiy asosda aniqlash imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqotning nazariy tahlillari shuni ko'rsatadiki, transport sohasida davlat-xususiy sheriklik (DXSh) mexanizmlarining iqtisodiy o'sishga ta'siri bir nechta asosiy iqtisodiy yondashuvlar orqali izohlanadi. Klassik va

neoklassik iqtisodiy nazariyada infratuzilma iqtisodiy oʻsishning muhim omillaridan biri sifatida qaraladi. Paul Samuelson va keyingi iqtisodchilar infratuzilmani "iqtisodiy oʻsish multiplikatori" sifatida talqin qilib, uning ishlab chiqarish omillari samaradorligini oshirishdagi rolini asoslab berganlar.

Transport infratuzilmasiga yoʻnaltirilgan investitsiyalar bevosita ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish, tranzaksiya xarajatlarini optimallashtirish va bozorlar oʻrtasidagi masofaviy toʻsiqlarni qisqartirish orqali iqtisodiy faollikni ragʻbatlantiradi. Bilvosita taʼsir esa savdo hajmining kengayishi, logistika samaradorligining oshishi, hududiy integratsiyaning kuchayishi hamda sanoat va xizmatlar sektorining rivojlanishida namoyon boʻladi.

DXSh mexanizmlari aynan ushbu jarayonga qoʻshimcha moliyaviy va boshqaruv resurslarini jalb etish orqali multiplikativ taʼsirni kuchaytiradi. Xususiy kapital ishtiroki transport loyihalarini tezroq amalga oshirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va loyiha hayotiy sikli davomida samaradorlikni taʼminlash imkonini beradi. Natijada, DXSh transport infratuzilmasining sifat koʻrsatkichlarini yaxshilash bilan birga, iqtisodiy oʻsishning barqarorligini oshiradi.

Birlashgan Millatlar Tashkilotining 2030-yilgacha boʻlgan Barqaror rivojlanish maqsadlarida (BRM) infratuzilma, xususan transport tarmoqlarini rivojlantirish barqaror iqtisodiy oʻsish, sanoatlashtirish va innovatsiyalarni ragʻbatlantirishning muhim sharti sifatida belgilangan. Shu nuqtai nazardan, DXSh mexanizmlari moliyaviy yukni faqat davlat zimmasiga yuklamasdan, xususiy sektor kapitalini jalb etish orqali infratuzilma loyihalarining uzoq muddatli barqarorligini taʼminlaydi.

Nazariy umumlashtirish shuni koʻrsatadiki, transport sohasida DXSh mexanizmlarining samarali qoʻllanilishi quyidagi natijalarga olib keladi:

- infratuzilma investitsiyalarining hajmi va sifati oshadi;
- tranzaksiya va logistika xarajatlari kamayadi;
- hududiy iqtisodiy integratsiya kuchayadi;
- yangi ish oʻrinlari yaratiladi;
- iqtisodiy oʻsish surʼatlari barqarorlashadi.

Shuningdek, transport loyihalarining hududiy jihatdan muvozanatli taqsimlanishi iqtisodiy oʻsishni inklyuziv va barqaror shaklda taʼminlashga xizmat qiladi. Bu esa DXSh mexanizmlarining nafaqat iqtisodiy samaradorlik, balki ijtimoiy tenglikni taʼminlashdagi ahamiyatini ham koʻrsatadi (1-rasm).

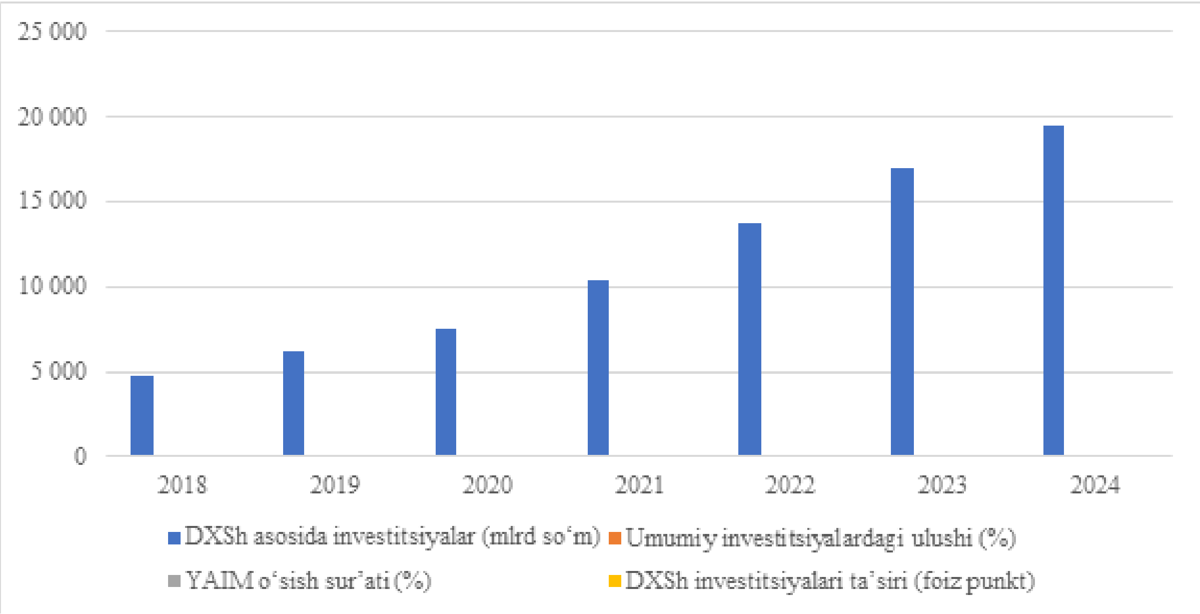

1-rasm. Oʻzbekistonda transport sohasiga DXSh asosida jalb qilingan investitsiyalar va YAIM oʻsish surʼati[1]

2018–2024-yillar davomida Oʻzbekistonda transport sohasiga davlat-xususiy sheriklik (DXSh) asosida kiritilgan investitsiyalar dinamikasi ularning umumiy investitsiyalardagi ulushi hamda YAIM oʻsish surʼati bilan oʻzaro bogʻliqligini namoyon etadi.

1. Investitsiyalar hajmining oʻsishi. 2018-yilda transport sohasiga DXSh asosida 4,8 trln soʻm investitsiya jalb qilingan boʻlsa, 2024-yilga kelib ushbu koʻrsatkich 19,5 trln soʻmga yetgan. Bu olti yil davomida investitsiyalar hajmi qariyb 4 barobardan ortiq oshganini anglatadi. Mazkur oʻsish transport infratuzilmasini modernizatsiya qilishda xususiy sektor kapitalining tobora faol ishtirok etayotganini koʻrsatadi.

1 https://stat.uz/uz/rasmiy-statistika/transport

2. Umumiy investitsiyalardagi ulushining ortishi. DXSh asosidagi investitsiyalarning umumiy investitsiyalardagi ulushi ham barqaror oʻsish tendensiyasiga ega. 2018-yilda bu koʻrsatkich 4,2% ni tashkil etgan boʻlsa, 2024-yilda 12,5% ga yetgan. Bu esa davlatning transport infratuzilmasini rivojlantirishda xususiy sektor bilan hamkorlikni kengaytirayotganini va DXSh mexanizmlarining institutsional jihatdan mustahkamlanayotganini anglatadi.

3. YAIM oʻsishiga taʼsiri. DXSh asosidagi investitsiyalarning YAIM oʻsishiga qoʻshgan hissasi ham ijobiy dinamikani koʻrsatmoqda. 2018-yilda DXSh mexanizmi YAIM oʻsishiga 0,05 foiz punkt hissa qoʻshgan boʻlsa, 2024-yilda bu koʻrsatkich 0,13 foiz punktga yetgan.

Pandemiya yili boʻlgan 2020-yilda YAIMning umumiy oʻsish surʼati 1,6% gacha pasaygan boʻlsa-da, DXSh investitsiyalarining ijobiy hissasi saqlanib qolgan (0,02 foiz punkt). Bu DXSh mexanizmlarining iqtisodiy shoklarga nisbatan nisbatan barqarorligini koʻrsatadi.

4. Nazariy asoslar bilan bogʻliqlik. Mazkur natijalar infratuzilma iqtisodiyoti nazariyasini tasdiqlaydi. Transport infratuzilmasiga yoʻnaltirilgan investitsiyalar ishlab chiqarish samaradorligini oshirib, tranzaksiya xarajatlarini kamaytiradi va iqtisodiy oʻsishga multiplikativ taʼsir koʻrsatadi.

Shuningdek, institutsional iqtisodiyot nazariyasiga muvofiq, davlat va xususiy sektor oʻrtasidagi hamkorlik resurslardan samarali foydalanish, risklarni optimal taqsimlash va loyihalarni tezroq amalga oshirish orqali barqaror iqtisodiy natijalarni shakllantirmoqda.

Jadval tahlili shuni koʻrsatadiki, transport sohasida DXSh asosida kiritilgan investitsiyalar hajmining izchil ortib borishi iqtisodiy oʻsishga bevosita ijobiy taʼsir koʻrsatmoqda. 2024-yilda DXSh mexanizmi YAIM oʻsishiga 0,13 foiz punkt qoʻshimcha hissa qoʻshgan holda transport infratuzilmasini modernizatsiya qilish va iqtisodiy barqarorlikni taʼminlashda muhim institutsional vosita sifatida namoyon boʻlgan (2-rasm).

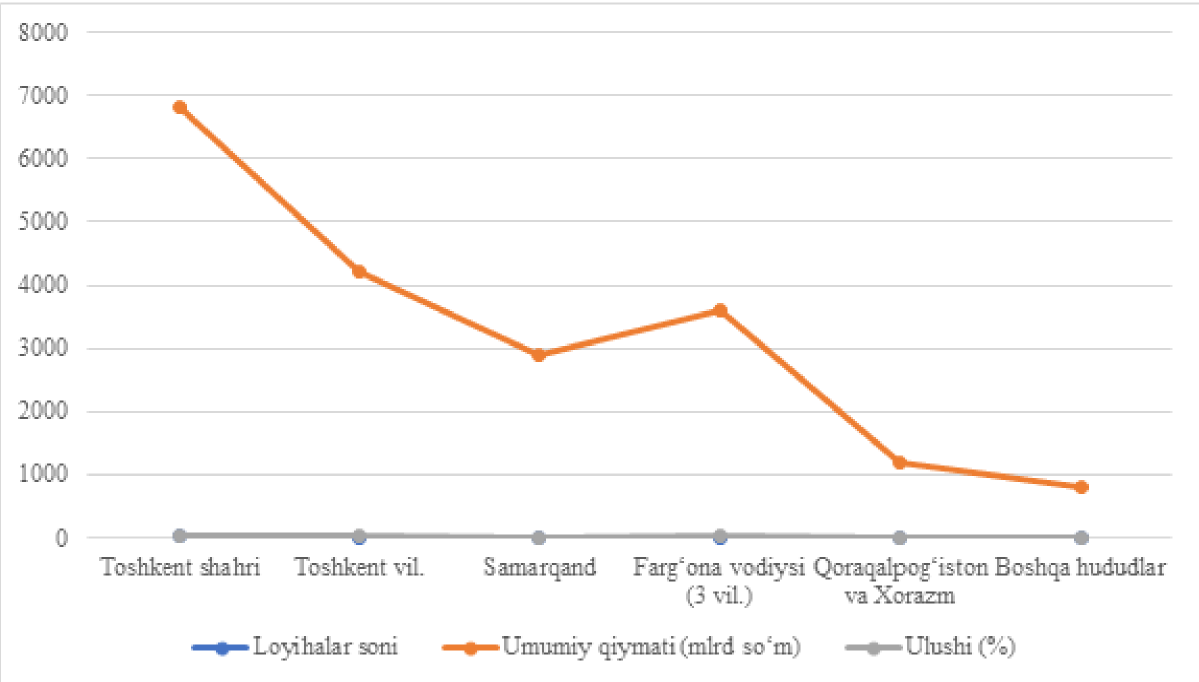

2-rasm. DXSh asosidagi transport loyihalarining hududiy taqsimoti (2024 yil)[2]

2024-yilda Oʻzbekistonda transport sohasida davlat-xususiy sheriklik (DXSh) asosida amalga oshirilgan loyihalarning hududiy taqsimoti investitsiyalarning markazlashganligini koʻrsatadi.

1. Markazlashuv darajasi. Toshkent shahri va Toshkent viloyatida birgalikda 24 ta loyiha amalga oshirilgan boʻlib, ularning umumiy qiymati 11 trln soʻmdan ortiqni tashkil etadi. Bu umumiy DXSh investitsiyalarining 56,3% iga tengdir. Mazkur koʻrsatkich loyihalarning yarmidan koʻpi poytaxt va unga yaqin hududlarda jamlanganini bildiradi. Bu holat iqtisodiy faollik, logistika oqimlari va moliyaviy resurslarning markazlashuvi bilan izohlanadi.

2. Oʻsish nuqtalari: Samarqand va Fargʻona vodiysi. Samarqand viloyatida 7 ta loyiha amalga oshirilgan boʻlib, ularning qiymati 2,9 trln soʻmni (14,8%) tashkil etadi. Fargʻona vodiysi (Fargʻona, Andijon va Namangan viloyatlari) 11 ta loyiha va 3,6 trln soʻm (18,4%) investitsiya bilan yetakchi hududlardan biri sifatida ajralib turadi.

Mazkur hududlar transport-logistika salohiyati yuqoriligi, sanoat va savdo faolligining rivojlanganligi hamda aholining yuqori zichligi bilan tavsiflanadi. Bu esa xususiy sektor uchun investitsion jozibadorlikni oshiradi.

2 https://stat.uz/uz/rasmiy-statistika/transport

3. Qoraqalpog‘iston va Xorazmning past ulushi. Qoraqalpog‘iston Respublikasi va Xorazm viloyatida atigi 4 ta loyiha amalga oshirilgan bo‘lib, umumiy investitsiya hajmi 1,2 trln so‘mni (6,1%) tashkil etadi.

Respublikaning qolgan hududlari esa jami 3 ta loyiha va 0,8 trln so‘m (4,4%) investitsiya bilan cheklangan. Bu holat hududiy investitsion nomutanosiblik mavjudligini ko‘rsatadi hamda transport infratuzilmasini rivojlantirishda hududlar o‘rtasida farq saqlanib qolayotganini bildiradi.

4. Nazariy asos bilan bog‘liqlik. Hududiy iqtisodiyot nazariyasiga (growth pole theory – F. Perroux) ko‘ra, infratuzilma loyihalari avvalo iqtisodiy markazlarda tezroq rivojlanadi, chunki bu hududlarda talab, kapital va boshqaruv resurslari ko‘proq jamlangan. Toshkent va yirik sanoat markazlarida DXSh loyihalarining yuqori konsentratsiyasi aynan shu qonuniyatni tasdiqlaydi.

Shu bilan birga, inklyuziv rivojlanish tamoyillari asosida infratuzilma investitsiyalarini hududiy muvozanat asosida taqsimlash iqtisodiy tengsizlikni kamaytirish va uzoq muddatli barqaror o‘sishni ta’minlash uchun muhim ahamiyatga ega.

Institutsional iqtisodiyot vakili Douglass North nazariyasiga ko‘ra, samarali institutlar tranzaksiya xarajatlarini kamaytiradi va iqtisodiy samaradorlikni oshiradi. Transport sohasida DXSh mexanizmi davlat va xususiy sektor o‘rtasida institutsional kelishuv sifatida shakllanib, risklarni taqsimlash va kapitalni jalb etish orqali infratuzilma rivojlanishini tezlashtiradi. Biroq, hududlar kesimida institutsional salohiyat va investitsion muhit farqlari loyihalar taqsimotida nomutanosiblikni yuzaga keltirishi mumkin.

Jadval tahlili shuni ko‘rsatadiki, transport sohasidagi DXSh loyihalari asosan Toshkent va markaziy hududlarda jamlangan. Samarqand va Farg‘ona vodiysi nisbatan faol rivojlanayotgan hududlar sifatida namoyon bo‘lmoqda. Biroq Qoraqalpog‘iston, Xorazm va boshqa viloyatlarda DXSh loyihalarining ulushi past bo‘lib, bu hududiy investitsion tengsizlik mavjudligini anglatadi.

Kelgusida transport sohasida DXSh loyihalarini hududiy balans asosida taqsimlash, chekka hududlarda investitsion jozibadorlikni oshirish va institutsional qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini kuchaytirish iqtisodiy tengsizlikni kamaytirishning muhim sharti hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O‘zbekiston transport sohasida davlat-xususiy sheriklik (DXSh) mexanizmlarining joriy etilishi so‘nggi yillarda iqtisodiy o‘sishni rag‘batlantiruvchi muhim institutsional vosita sifatida shakllanmoqda. 2018–2024-yillar davomida DXSh asosida jalb qilingan investitsiyalar hajmining barqaror o‘sishi hamda ularning umumiy investitsiyalardagi ulushining 4,2 foizdan 12,5 foizga yetgani transport infratuzilmasini rivojlantirishda xususiy sektor ishtirokining sezilarli darajada ortganini ko‘rsatadi.

Empirik tahlillar DXSh asosidagi investitsiyalar YAIM o‘sish sur’atlariga bevosita ijobiy ta’sir ko‘rsatib, har yili qo‘shimcha o‘sish punktlarini shakllantirayotganini tasdiqlaydi. Bu infratuzilma iqtisodiyoti nazariyasiga muvofiq ravishda transport investitsiyalarining multiplikativ ta’sirini namoyon etadi.

Hududiy tahlil esa loyihalarning asosan Toshkent shahri va Toshkent viloyatida jamlanganini ko‘rsatadi. Bu hududlar iqtisodiy markaz sifatida yuqori investitsion jozibadorlikka ega. Shu bilan birga, Samarqand, Farg‘ona vodiysi viloyatlari hamda Qoraqalpog‘iston–Xorazm mintaqalarida yangi loyihalarning paydo bo‘lishi iqtisodiy markazlarni diversifikatsiya qilish va hududiy rivojlanishni kengaytirish uchun imkoniyat yaratmoqda. Biroq hududlar o‘rtasidagi investitsion nomutanosiblik saqlanib qolayotganligi DXSh loyihalarini hududiy balans asosida rejalashtirish zarurligini ko‘rsatadi.

Shunday qilib, transport sohasida DXSh mexanizmlari quyidagi yo‘nalishlarda ijobiy natija bermoqda:

- investitsiya muhitining yaxshilanishi va xususiy kapital oqimining ortishi;
- transport infratuzilmasi samaradorligi va xizmatlar sifati oshishi;
- logistika va tranzit salohiyatining kuchayishi;
- hududlararo iqtisodiy integratsiya va tengsizlikning qisqarishi;
- barqaror va inklyuziv iqtisodiy o‘sishning rag‘batlantirilishi.

Kelgusida DXSh mexanizmlarining samaradorligini oshirish maqsadida quyidagi strategik chora-tadbirlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

1. Hududiy balansni ta’minlash – chekka va iqtisodiy jihatdan sust rivojlangan hududlarda DXSh loyihalarini rag‘batlantirish uchun soliq va moliyaviy imtiyozlar mexanizmlarini joriy etish.

2. Xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikni kengaytirish – Jahon banki, Osiyo taraqqiyot banki va boshqa institutlar bilan qo‘shma loyihalarni ko‘paytirish orqali risklarni kamaytirish va uzoq muddatli moliyalashtirish manbalarini diversifikatsiya qilish.

3. “Yashil transport” konsepsiyasini joriy etish – energiya tejamkor transport vositalari, elektr transporti va ekologik logistika tizimlarini DXSh loyihalariga integratsiya qilish.

4. Institutsional salohiyatni kuchaytirish – DXSh loyihalarini boshqarish, monitoring qilish va iqtisodiy samaradorligini baholash mexanizmlarini takomillashtirish.

5. Raqamli transformatsiyani jadallashtirish – aqlli transport tizimlari (ITS), elektron to‘lov va monitoring platformalarini DXSh loyihalariga keng tatbiq etish.

DXSh asosidagi transport loyihalarini tizimli va hududiy muvozanat asosida rivojlantirish mamlakat iqtisodiyotining raqobatbardoshligini oshirish, tranzit salohiyatini mustahkamlash hamda uzoq muddatli barqaror iqtisodiy o‘sishni ta’minlashda muhim strategik ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasi. (2019). “Davlat-xususiy sheriklik to‘g‘risida”gi Qonun. Toshkent: Lex.uz.
2. O‘zbekiston Respublikasi Transport vazirligi. (2018–2024). Transport sohasiga oid yillik hisobotlar. Toshkent.
3. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi. (2024). Rasmiy statistik ma’lumotlar. Toshkent: stat.uz.
4. World Bank. (2022). Public-Private Partnerships in Infrastructure: A Resource Guide for Infrastructure Investment and PPPs. Washington, DC: World Bank.
5. OECD. (2021). Private Sector Participation in Infrastructure. Paris: OECD Publishing.
6. Asian Development Bank. (2023). Public–Private Partnership Monitor. Manila: ADB.
7. Kuziev, B., va boshqalar. (2023). Davlat-xususiy sheriklik asosida transport infratuzilmasini rivojlantirish masalalari. Iqtisodiyot va innovatsiyalar, №4.
8. Nematov, A. (2022). O‘zbekistonda DXSh mexanizmlarining iqtisodiy samaradorligi. Moliya va bank ishi, №2.
9. Yescombe, E. R. (2018). Public-Private Partnerships: Principles of Policy and Finance. London: Elsevier.
10. UNESCAP. (2020). Transport and Sustainable Development: PPP Opportunities in Asia. Bangkok: United Nations.

muhandislik
& iqtisodiyot
ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov
Musahhih: Zokir Alibekov
Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S–5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07 https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal t.me/yait_2100